

Agnieszka Gołda

Teoria bibliografii w II Rzeczypospolitej

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu ŚLĄSKIEGO

Teoria bibliografii
w II Rzeczypospolitej

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3722

50 lat
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

Agnieszka Gołda

Teoria bibliografii w II Rzeczypospolitej

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2018

Redaktor serii: Nauka o Książce i Bibliotece
Teresa Wilkoń

Recenzent
Anna Gruca

Spis treści

Wstęp	7
<i>Rozdział 1</i>	
Teoria bibliografii do początków wieku XX	35
1.1. Początki teorii bibliografii na świecie	35
1.2. Źródła teorii bibliografii w Polsce	52
1.3. Bibliografia jako dziedzina akademicka na ziemiach polskich w XIX wieku	60
1.3.1. Bibliologia w Liceum Krzemienieckim	70
1.3.2. Ośrodek krakowski	75
1.3.3. Joachim Lelewel jako dydaktyk i teoretyk bibliografii	79
1.3.4. Wykłady Aleksandra Bohatkiewicza w Wilnie	84
1.3.5. Katedra Bibliografii Karola Estreichera w Szkole Głównej w Warszawie	89
1.4. Formowanie nowoczesnych teorii w końcu XIX i początkach XX wieku	92
<i>Rozdział 2</i>	
Instytucjonalne i organizacyjne perspektywy rozwoju teorii bibliografii w Polsce w latach 1918–1939	105
2.1. Instytut Bibliograficzny – koncepcja i działania	108
2.2. Związek Bibliotekarzy Polskich	119
2.2.1. Ogólnopolskie zjazdy bibliotekarzy	122
2.2.2. Koła Związku Bibliotekarzy Polskich	131
2.3. Projekt Polskiego Towarzystwa Bibliograficznego	141
2.4. Ośrodki informacji bibliograficznej	144
2.5. Bibliografia w programach szkół wyższych, średnich i kursów bibliotekarskich	150
2.5.1. Kursy bibliotekarskie	153
2.5.2. Kształcenie na poziomie średnim i wyższym	157
<i>Rozdział 3</i>	
Bibliografia jako nauka i działalność praktyczna. Przedmiot, metody i zadania	169
3.1. Źródła i inspiracje teoretyków bibliografii w Polsce	171

3.2. Pojęcie bibliografii w świetle wypowiedzi polskich teoretyków	186
3.2.1. Bibliografia jako dziedzina wiedzy i praktyki	188
3.2.2. Bibliografia jako narzędzie i wynik badań	202
3.3. Przedmiot i metody badań w bibliografii	209
<i>Rozdział 4</i>	
Teoria rodzajów bibliografii	227
4.1. Typologie bibliografii	227
4.2. Bibliografia ogólna	240
4.3. Bibliografia specjalna	246
4.3.1. Bibliografia dziedzin i zagadnień	249
4.3.2. Bibliografia regionalna	252
4.3.3. Bibliografia o ograniczonym zasięgu formalnym	262
<i>Rozdział 5</i>	
Środowisko naukowe i zawodowe teoretyków bibliografii	271
5.1. Wykształcenie teoretyków bibliografii	272
5.2. Praca zawodowa teoretyków bibliografii	280
5.3. Przynależność związkowa i aktywność pozazawodowa	285
5.4. Habilitacje z bibliografii	289
<i>Rozdział 6</i>	
Recepcja polskiej teorii bibliografii II Rzeczypospolitej po 1945 roku	295
6.1. Kierunki recepcji	295
6.2. Lata czterdzieste	299
6.3. Krytyka przedwojennych systemów bibliologii i bibliografii w latach pięćdziesiątych	302
6.4. Spadek zainteresowania teorią okresu międzywojennego	313
Zakończenie	321
Bibliografia	331
Źródła	331
Źródła rękopiśmienne	331
Źródła drukowane	332
Dokumenty prawne	332
Czasopisma	333
Pozostałe wypowiedzi	334
Bibliografie	359
Podręczniki, poradniki, pomoce dydaktyczne, opracowania historyczno-metodyczne, wydane po 1945 roku	360
Opracowania	363
Indeks osobowy	385
Abstract	401

Wstęp

Przedmiot i cel badań

Czym jest bibliografia: czy wykazem źródeł, uporządkowanych zgodnie z przyjętymi zasadami, czy jedną z metod ułatwiających prowadzenie poszukiwań, a tym samym badań naukowych w każdej dziedzinie wiedzy, czy też dyscypliną naukową, samodzielną lub stanowiącą część bibliologii?¹ – na te pytania do dziś trudno znaleźć jednoznaczną odpowiedź. Nie ulega natomiast wątpliwości, że bez bibliografii nie można sobie wyobrazić warsztatu jakiegokolwiek ludzkiej aktywności czerpiącej z doświadczeń dawnych i aktualnych.

Pierwotnie rozwijała się jako umiejętność i była jednym z pierwszych narzędzi komunikacji naukowej, utrwalających i ułatwiających wymianę informacji na temat twórców i ich piśmiennictwa. Tak rozumiana liczy już kilka tysięcy lat, jeśli przyjąć, że jej początki sięgają prac katalogowych w egipskich i asyryjsko-babilońskich księżnicach. Pierwsze rejestry książek miały przede wszystkim wspomagać orientację w istniejącym piśmiennictwie oraz ustalać poprawność filologiczną tekstów (pierwociny bibliografii krytycznej). Także w kolejnych stuleciach opracowywano narzędzia, których celem było opisanie i uporządkowanie materiałów. Utylitarny charakter bibliografii był nie do przecenienia, ale oddziaływał na niewielkie wciąż grupy odbiorców sięgających do komunikatów rękopiśmiennych. Od czasu wynalazku Johanneses Gutenberga z Moguncji usprawniono obieg informacji o produkcji wydawniczej dzięki bibliografii księgarskiej. Zaczęto traktować bibliografię jako informator o nowościach wydawniczych. Potrzeby społeczne, w związku z coraz silniejszym budzeniem się świadomości narodowej, spowodowały z kolei, że powstały spisy publikacji

---

¹ Z rozważań N.K. Lelikowej wynika, że bibliografię można uprawiać w oderwaniu od nauki o książce, zupełnie niezależnie, bywa, że bez odwoływania się do jej problematyki. Za: K. MIŁOŃ: *Bibliologia wśród innych nauk. Koncepcje, realizacje, perspektywy*. W: *Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych*. Praca zbior. pod red. D. KUŹMIŃY. Warszawa 2007, s. 18.

celowo dobranych, ukazujących pisarzy lub tytuły pism ogłoszonych w językach narodowych; wkrótce zainicjowano też tworzenie bibliografii międzynarodowych.

Zadaniem bibliografii było wówczas zidentyfikowanie dorobku piśmienniczego poprzez ujawnienie, kim byli twórcy i jakiej treści dzieła stworzyli, bez rozpatrywania formalnych aspektów druków. W tak pojętych celach bibliografii należy upatrywać genezy pierwszych bibliografii zestawionych przez Polaków, w tym przez Szymona Starowolskiego, pt. *Scriptorum Polonicorum Hekatontas seu centum illustrium Poloniae scriptorum elogiae et vitae* (Fr[anc]forti 1625 ; wydanie drugie, poprawione i znacznie rozszerzone – Venetiis 1627). Spisy pełniły wówczas funkcje propagandowe i dydaktyczne. Od dwóch wydań dzieła S. Starowolskiego datuje się historię narodowej bibliografii adresowanej do krajowego (wewnętrznej) i zagranicznego odbiorcy, gdyż zestawienia pisarzy sporządzone przez Stanisława Reszkę, pt. *Scriptores Polonici* (ok. 1594), i Krzysztofa Warszewickiego, pt. *Reges, sancti, bellatores, scriptores Poloni* (Romae 1601 ; Poznań 1629), nie były prawdopodobnie przeznaczone do powszechnego obiegu. *Scriptorum Polonicorum Hekatontas...* S. Starowolskiego uznawany jest za najstarszą polską bibliografię², prymarne kompendium wiedzy o pisarzach, a nawet szerzej – za informator bibliograficzny o dawnej kulturze i literaturze polskiej, słownik łączący dane biograficzne autorów (każdego piszącego, bez względu na dziedzinę, jaką uprawiał) z bibliograficznymi notkami.

Było to na terenie Rzeczypospolitej nowe narzędzie komunikacji naukowej i nie od razu zyskało grono naśladowców, trudno więc mówić, że w wieku XVII ci, którzy zainicjowali zestawianie książek, posiadali świadomość bibliograficzną³. Tę można zauważyć w następnym wieku, kiedy to zalety bibliografii jako źródła informacji zostały dostrzeżone i wykorzystane w nauce, a potem w dydaktyce uniwersyteckiej. Bibliografia z narzędzia ogólnie informującego o polskich autorach, niekompletnego, zestawionego z pominięciem zasad logiki i metodyki, stawała się wyspecjalizowanym instrumentem dokumentującym dorobek konkretnych dziedzin nauki. Tak zaczęto inwentaryzować dokonania dziedzin, zagadnień czy tematów. Początkowo rejestry dostarczały danych o piśmiennictwie wykorzystanym podczas pisania prac naukowych, z czasem jednak tworzenie wykazów stało się odrębną umiejętnością, którą posiadli przedstawiciele nauki. W wieku XVIII na ziemiach w dorzeczu Wisły i Odry,

---

² J. Starnawski pierwocin bibliografii upatrywał w sporządzonym w *Żwierciadle* M. Reja i podpisanym przez A. Trzecieckiego wykazie osiemnastu dzieł poety. J. STARNAWSKI: *Dzieje wiedzy o literaturze polskiej (do końca wieku XVIII)*. Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk ; Łódź 1984, s. 44–45.

³ H. HLEB-KOSZAŃSKA: *Spór o początki bibliografii w Polsce*. Warszawa 2003. Także zdaniem A. Nowaka dzieło S. Starowolskiego brakowało „świadomości bibliograficznej”. A. NOWAK: *Jeszcze o początkach bibliografii polskiej. Starowolski czy Łasicki?* W: *Profile nauki o książce*. [Red. nauk. J. POMORSKI]. Lublin 1988, s. 111–127.

przede wszystkim w środowisku prusko-pomorskim⁴, opracowano nowe rodzaje bibliografii o charakterze specjalnym⁵, adnotowanym⁶ i krytycznym⁷. Oprócz bibliografii z zakresu historii i teologii powstały biobibliografie⁸ oraz bibliografie bibliofilskie – rzadkich książek, inkunabułów, wybranych typów druków o szczególnej wartości.

Wówczas także zrodziła się potrzeba zebrania w jednym miejscu (bibliotece) oraz w jednym spisie piśmiennictwa narodowego. Zadania tego podjął się Józef Andrzej Załuski, upatrujący w bibliografii funkcji rejestracyjnych, służących ukazaniu dorobku kulturowego narodu, jego tradycji literackich i naukowych. W sytuacji politycznej Polski przygotowanie bibliografii miało być też wyrazem patrio-

---

⁴ Już od drugiej połowy XV wieku Gdańsk był ośrodkiem kultury, w którym ważną rolę odgrywała książka: importowano tu inkunabuły, w latach 1498–1499 działał typograf K. Baumgarten, a od 1538 roku funkcjonowała stała drukarnia o statusie oficyny miejskiej i szkolnej pod kierunkiem F. Rhodogo. Pod koniec XV wieku na te tereny trafiли wędrowni księgarze, a w 1596 roku powstała miejska biblioteka publiczna – Bibliotheca Senatus Gedanensis. Tu zrodziła się też myśl bibliologiczna, czego dowodzi rozprawa B. Keckermanna pt. *De bibliotheca et gazophylacio* poświęcona gromadzeniu zbiorów muzealnych i osobliwości w bibliotekach (ukazała się w zbiorze zredagowanym przez R. Capellusa pt. *Lectio num bibliothecarium memorabili um syntagma continens dissertationes quasdam de bibliothecis et libris, literis et literatis*. Hamburgi 1682). Por. Z. NOWAK: *Samuel Schlewig i początki bibliologii w Gdańsku w XVII wieku*. „Libri Gedanenses” T. 13–14 (1995–1996), s. 22–27. Por. też J. KORPAŁA: *Dzieje bibliografii w Polsce*. Warszawa 1969, s. 54–64; J. STARNAWSKI: *Ludzie książki*. Częstochowa 2000, s. 92–96.

⁵ Przykładowo S.J. Hoppiusa *De scriptoribus historiae Poloniae schediasma litterarium quo... praeside Dn. M. Gabriele Groddeck... in celeberrimo Gedanensium Athenaeo, ad diem XXVII Januarii A. O. R. MDCCVII... submittit auctor Samuel Joachimus HOPPIUS, Soltquella Marchicus* (Dantisci 1707). Była to pierwsza w Polsce i jedna z pierwszych w Europie bibliografia historii jednego kraju.

⁶ D. Braun stworzył prototyp spisu adnotowanego – *De scriptorum Poloniae et Prusiae historicorum, politicorum et i[uris] c[onsul]torum typis impressorum ac manuscriptorum in Bibliotheca Brauniana collectorum virtutibus et vitiis catalogus et iudicium* (Coloniae [błędnie, właściwie Elbląg] 1723).

⁷ Na przykład K. Sandiusa *Bibliotheca Anti-Trinitariorum sive catalogus scriptorum et succincta narratio de vita forum auctorum* (Freistadii 1684).

⁸ Do biobibliografii można zaliczyć m.in.: E. Praetoriusa *Athenae Gedanenses* (Lipsiae 1713); A. Charitiusa *Commentatio historico-literaria de viris eruditis Gedani ortis speciatim iis qui scriptis inclaruerunt* (Vitimbergae Saxonum 1715); *Spicilegii ad D. Andreae Charitii... Commentationem de viris eruditis Gedani ortis Anno 1715 Vittebergae excusam pars prior Guam praeside... Mich. Christophoro Hanovio... Anno MDCXXIX d. XIX Maji in Acroaterio Maximo historiae patriae amatorum Placida submittet censurae auctor & respondens Christ. FRIDER. CHARITIUS, Gedan. Alumnus Backhuserianus & Lüschnerianus* (Gedani 1729) w przygotowaniu M.Ch. Hanowa; A. Schotta *Analecta ad Athenas Gedanenses ab Ephr. PRAETORIO... editas...* (Gedani 1758); A.N. Tolckemita *Elbinscher Lehrer Gedächtniss das ist: Leben und Schriften aller Evangelischen Lehrer, die seit der Reformation an den sämtlichen Kirchen, wie auch an den Gymnasio in Elbing gelehrt...* (Danzig 1753). A. ŻBIKOWSKA-MIGOŃ: *Gdańscy bibliografowie doby Oświecenia*. „Libri Gedanenses” T. 13–14 (1995–1996), s. 38–41.

tyzmu⁹. Przykładem tego była rękopiśmienna *Bibliotheca Polona magna universalis* jego autorstwa, zestawiana od 1742 roku. Wkrótce sytuacja bibliografii narodowych na terenie Rzeczypospolitej stała się priorytetowa. Ze wspomnianych już pobudek patriotycznych zainteresowano się w sposób szczególny opracowaniem źródeł pozwalających na zarchiwizowanie piśmiennictwa krajowego. Niemal równocześnie stworzono kilka indywidualnych warsztatów bibliografii narodowej, zawierającej systematyczny obraz wszystkich dziedzin wiedzy. Praca Feliksa Bentkowskiego *Historia literatury polskiej wystawionej w spisie dzieł drukiem ogłoszonych* (T. 1–2, Warszawa ; Wilno 1814) dała impuls do ukazania się kolejnych bibliografii narodowych: Adam Benedykt Jocher przygotował *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce od wprowadzenia do niej druku po rok 1830 włącznie, z pism Janockiego, Bentkowskiego, Ludwika Sobolewskiego, Ossolińskiego, Juszyńskiego, Jana Wincentego i Jerzego Samuela Bandtków itd. wystawionego* (T. 1–3, Wilno 1840–1857), a Michał Wiszniewski – adnotowaną *Historię literatury polskiej* (T. 1–10, Kraków 1840–1857). Dla tych autorów bibliografia była narzędziem nauki, ale jednocześnie M. Wiszniewski potraktował ją jako naukę pomocniczą, związaną z filologią i historią. Dla Karola Estreichera, uznanego za rzeczywistego ojca bibliografii narodowej, bibliografia była celem samym w sobie. Twórca wielotomowej *Bibliografii polskiej* uczynił ją nieodzowną częścią warsztatu informacyjnego oraz obiektywnym rejestrem dorobku intelektualnego.

Odbiorcom danych bibliograficznych przestały jednak wystarczać retrospektywnie opracowane narzędzia informacji. Wraz z rozwojem czasopiśmiennictwa, w tym naukowego, w wiekach XVII i XVIII w środowisku europejskim powstała cyklicznie ogłaszana bibliografia analityczna, recenzyjna, często krytyczna, która ułatwiała dobór piśmiennictwa spośród ogromu publikacji. Pojawiły się czasopisma z zestawieniami bibliograficznymi, np.: „Journal des Sçavans”, „Philosophical Transactions”, „Giornale de Letterati”, „Acta Eruditorum” (po zmianie „Nova Acta Eruditorum”), „Mercure savant”. W środowisku bibliografów pruskich i pomorskich zaczęto też wydawać wzorowane na nich czasopisma krytyczno-naukowe wyposażone w działy bibliograficzne, np. „Polnische Bibliothek, Welche von Büchern und anderen zur Polnischen und Preussischen Historie Dienenden Sachen Ausfrühliche Nachricht Giebt” z lat 1718–1719, redagowane przez gdańskiego prawnika i bibliografa Gottfrieda Lengnicha. W latach 1722–1724 Georg Peter Schultz z gimnazjum toruńskiego nieregularnie publikował „Das Gelehrte Preussen”, a w 1725 roku jako kwartalnik – „Continuirtes Gelehrtes Preussen”. Z kolei w Królewcu w 1723 roku Michael Lilienthal ogłaszał miesięcznik „Erleutertes Preussen”¹⁰. Rozpoczął się

⁹ Por. T. BIEŃKOWSKI: „Programma litterarium” Józefa Andrzeja Załuskiego. W: *Z badań nad polskimi księgozbiarami historycznymi*. Z. 2. Praca zbior. pod red. B. BIEŃKOWSKIEJ. Warszawa 1976, s. 17.

¹⁰ Wydawnictwa J.P. Schultza i M. Lilienthala bywają też zaliczane do prac zbiorowych. J. KORPAŁA: *Dzieje bibliografii w Polsce...*, s. 63–64.

więc kolejny proces różnicowania funkcji bibliografii. Stała się ona informatorem o nowych dziełach z poszczególnych dziedzin nauki, publikowanym na bieżąco¹¹. Aktualne piśmiennictwo było zestawiane, poddawane ocenom i krytyce, odpowiednio selekcjonowane i segregowane. Bibliografia jako dziedzina praktyczna, mająca postać spisu dokumentów, specjalizowała się, stając się coraz bardziej nieodzownym narzędziem nauki i służąc kolejnym celom. Powstały bibliografie zawartości poszczególnych tytułów czasopism¹², bibliografie osobowe¹³ i zalecające¹⁴. Konstruując spisy, zaczęto zwracać uwagę na odpowiedni dobór materiałów, charakterystykę piśmiennictwa – stąd adnotacje – zadbano także o wyeksponowanie książek poprzez zastosowane układy rzeczowe. Bibliografie stały się wreszcie elementem prowadzonej w bibliotekach od wieku XIX służby informacyjnej¹⁵.

¹¹ Pojawiły się próby powołania trwałych bibliografii bieżących. Powstały czasopisma recenzyjne (np. „Gazeta Literacka Wileńska” zainicjowana przez E.G. Groddecka, „Gazeta Literacka”, „Biblioteka Polska”, „Kronika Literatury Polskiej”, „Pamiętnik Umiejętności Moralnych i Literatury”), a o nowościach wydawniczych informowano na łamach prasy naukowej, kulturalnej i specjalistycznej. E. SŁODKOWSKA: *Bieżąca informacja o książce w Polsce na początku XIX w. (do 1830 r.)*. W: Joachim Lelewel – księgoznawca, bibliotekarz, bibliograf. W 200 rocznicę urodzin 1786–1986. Międzynarodowa sesja naukowa, Warszawa, 20–22 marca 1986 roku. Uniwersytet Warszawski. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie. Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki. Warszawa 1986. [Teki 3], s. 1–31.

¹² Ogłaszano je w periodyku, w tomie czy ostatnim roczniku, zamykającym jakiś okres ukazywania się. Takie spisy przygotowano m.in. dla „Pamiętnika Warszawskiego” (1815–1821), „Dziennika Warszawskiego” (1825–1826), „Magazynu Powszechnego” (1834–1843), „Biblioteki Warszawskiej” (1846–1850; 1841–1874), „Tygodnika Ilustrowanego” (1859–1876), „Ateneum” (1876–1888). M. BRYKAŁSKA: *Bibliografie zawartości polskich czasopism literackich*. W: *Dokumentacja w badaniach literackich i teatralnych. Wybrane problemy. Książka zbiorowa*. Pod red. J. CZACHOWSKIEJ. Wrocław ; Warszawa ; Kraków 1970, s. 117–118.

¹³ W środowisku lwowskich bibliografów, m.in. L. Finkla, a później W.T. Wisłockiego i T.E. Modelskiego, stworzono bibliografie podmiotowe i przedmiotowe. Por. A. ZNAJOMSKI: *Wpływ lwowskiego środowiska historycznego na rozwój metodyki bibliografii osobowej do 1939 roku*. W: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* T. 5. Pod red. J. MATERNICKIEGO, L. ZASZKILNIAKA. Rzeszów 2007, s. 88–103.

¹⁴ Ta forma bibliografii kształtowała się początkowo na łamach czasopism (np. „Ateneum”), wyróżniając się wynikającym z przesłanek autorów doborem materiałów, wnikliwą selekcją oraz adnotacjami zachęcającymi do zapoznania się z treścią prezentowanych publikacji. W. ROGOZIŃSKA: *Bibliografia „w służbie czytającego ogółu”. Z dziejów bibliografii zalecającej w Polsce*. W: *Z problemów bibliografii*. Red. t. M. LENARTOWICZ, J. PELCOWA, H. SAWONIAK. Warszawa 1970, s. 115–131.

¹⁵ Działalność informacyjna prowadzona była w bibliotece braci Żałuskich w Warszawie. Kwerendy wykonywał J.S. Bandtkie w Bibliotece Jagiellońskiej, K. Szajnocha w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich oraz S.B. Linde jako dyrektor Biblioteki Publicznej przy Uniwersytecie Warszawskim, w której zorganizował Biuro Biblioteczne. Szczegółowych porad dotyczących działalności informacyjnej w bibliotekach udzielił w *Bibliograficznych księgach dwojgu* J. Lelewel. Por. Joachim Lelewel *o działalności biblioteki i zawodzie bibliotekarza (na podstawie „Bibliograficznych ksiąg dwoje”, t. 1–2 Wilno 1823–1826, przedruk fotochemiczny Warszawa 1927,*

Indeks osobowy

A

A.B. zob. Birkenmajer Aleksander
A.W.P. zob. Pollard Alfred William
Achard Claude François 46, 47
Adamczak Eugeniusz 28, 372
Adamczewski Stanisław 284, 363
Adamus Jan 345
Adelung Friedrich von 62
Adlerowa Jadwiga 138, 363
Aldrovandi Ulisses 43
Alegambe Felipe 58
Aleksandrowicz J.[erzy?] 293
Alfons X Mądry, król Kastylji i Leónu 294
Almquist Johan Axel 229
Ambros Michał 27, 28, 126, 132, 149, 159,
160, 248, 250, 253, 255, 256, 260, 261,
272, 273, 281, 290, 300, 334, 359, 363, 366
Anastasevič Vasilij Grigorevič 46, 48, 52, 74,
99, 102, 172, 308
Anastasiewicz Wasyli Grigorievich zob.
Anastasevič Vasilij Grigorevič
Andrysiak Ewa 371
Andrzejewski Jerzy 138, 379
Antoniewicz Jan Bołoz 290
Archutowski Józef 251, 350
Arct Jerzy 162
Arct Michał 190, 207, 335, 347
Arct Zbysław 363
Arnold Stanisław 255
Arseniew Sergiusz 135
Askenazy Szymon 275
Assorodobraj Nina 345
Assurbanipal, król asyryjski 195, 237, 335
Augustyniak Anna 102, 363

Augustyniak Jan 121, 132, 134, 138, 151, 334,
376

B

Babik Wiesław 170, 364, 370
Bachulska Halina 125, 126, 221, 234, 250, 335
Bacon Francis 36, 41
Badecki Karol 19, 179, 210, 221–223, 274, 294,
300, 334, 337, 347, 353
Bajor Agnieszka zob. Gołda Agnieszka
Balicka Zofia 157
Balzer Oswald 285
Bałaban Majer 234, 251, 334
Bałyka Dymitr 121, 177
Banach Andrzej Kazimierz 76
Banacka Marianna 12, 364
Bandtkie Jan Wincenty 10, 66, 75, 372
Bandtkie Jerzy Samuel 10–12, 16, 17, 32, 43,
61, 64–66, 68, 69, 75–79, 92, 135, 171,
173, 174, 272, 322, 334, 344, 363, 364,
366, 368, 369, 371, 373, 374, 378, 381
Bar Adam 126, 137, 210, 217, 219, 253, 268,
278, 279, 282, 286, 328, 334, 341
Bar Irena zob. Turowska-Bar Irena
Baranowski Henryk 29
Baranowski Ignacy Tadeusz 286
Barsuk Abram Il'ič 48, 364, 367
Bartel Wojciech M. 275, 364
Bartkiewicz Kazimierz 83, 370
Bartsch Eberhard 209, 364
Barycz Henryk 26, 65, 76, 80, 221, 275, 282,
345, 364
Barykina Ol'ga Antonovna 182, 381
Basseches Juliusz 334

- Bate Henry of Mechelen 294
 Baumgart Jan 120, 132, 159, 210, 364
 Baumgarten Konrad 9
 Baworowscy, rodzina 70, 281
 Bažanova Elena Vasil'evna 182, 381
 Bątkiewicz Teresa 253, 254
 Beck Christian Daniel 76
 Bentkowski Feliks 10, 46, 57–60, 62, 66, 72, 74, 77–79, 81, 87, 89, 91, 92, 135, 160, 231, 241, 334, 366, 374, 380
 Berghöffer Christian Wilhelm 264
 Berka Waclaw 335
 Bernacki Ludwik 19, 28, 110–113, 119, 122, 132, 158, 159, 179, 187, 204–206, 210, 217, 222, 223, 231, 252, 263, 273, 275, 277, 279, 281, 283, 285–287, 290, 291, 293, 297, 300, 309, 315, 325, 328, 335, 342, 343, 359, 364, 368, 372, 373, 377
 Bielak Franciszek 201, 380
 Bieliński Józef 61, 67, 80, 85, 365
 Bieñkowska Barbara 10, 12, 23, 56, 102, 210, 224, 305, 365, 373
 Bieñkowski Tadeusz 10, 56, 365
 Bieñkowski Wiesław 75, 275, 283, 284, 364, 371, 374
 Bieñkowski Władysław 301, 304–309, 311, 312, 365
 Biernacka Maria Magdalena 16, 63, 64, 68, 70, 89–91, 339, 352, 365, 370
 Bikov'skij Levko zob. Bykowski Leon
 Bilikiewicz-Blanc Danuta 14, 39, 230, 279, 295, 329, 367, 377
 Birkenmajer Aleksander 15, 19, 105, 113, 116, 117, 119, 127, 128, 134, 135, 137, 139, 142, 143, 147, 153, 159, 179, 211, 221, 281, 289, 294, 300, 329, 334, 336, 359, 360, 368
 Birkenmajer Aleksandra 153, 329, 336
 Biržiška Václavas 158
 Bizior-Dombrowska Magdalena 16, 369
 Blanc Danuta zob. Bilikiewicz-Blanc Danuta
 Blum Rudolf 22, 98, 99, 175–177, 181, 365
 Błochowiak Maria 27, 365
 Bobrowska-Nowak Wanda 379
 Bobrzyński Michał 275
 Bodniak Stanisław 122, 336
 Boemer Aloys zob. Bömer Aloys
 Bohatkiewicz Aleksander 16, 17, 32, 61, 66, 68, 70, 84–89, 92, 93, 165, 171, 173, 174, 197, 272, 322, 336, 345, 365, 371, 376
 Bokszczanin Józef 62
 Bömer Aloys 176, 345
 Borkowski Stanisław Dunin 88, 369
 Bornsteinowa Jadwiga 123
 Borowik Józef 336
 Borowy Waclaw 26, 203, 204, 365
 Boulard Martin Silvestre 46, 47
 Bożek Stanisław 132, 365
 Braun Dawid 9, 55, 57
 Braziuniene Alma 16, 84, 365
 Brensztejn Michał 66, 85, 109, 132, 138, 145, 158, 256, 316, 336
 Brilon D.Â. 182, 381
 Briskman Mihail Arkad'evič 21, 46, 48, 68, 74, 332, 365
 Brodziński Kazimierz 59
 Brown James Duff 21, 48, 98, 99, 156, 180, 336
 Brożek Ludwik 149, 177, 372
 Bruchnalski Wilhelm 61, 200, 201, 248, 265, 272, 274, 277, 279, 292, 315, 337
 Brückner Aleksander 222, 274, 277, 337
 Brunet Jacques Charles 23, 36, 46–48, 50, 72, 88, 94, 155, 171, 172, 202, 247, 384
 Brykalska Maria 11, 263, 366
 Brykman Stanisława 162, 281
 Brzeziński Stanisław 366
 Brzozowska Zdzisława 25, 149, 366
 Brzozowski Władysław 337
 Buchwald-Pelcowa Paulina 54, 56, 82, 87, 296, 366
 Buczek Karol 211, 255
 Budzyk Kazimierz 79, 210, 297, 299–301, 319, 329, 360, 364, 366
 Bujak Franciszek 70, 275, 366
 Bulteau Charles 36
 Bułhak Henryk 210, 366
 Büнау, rodzina 37, 55
 Burakowski Tadeusz 251, 337
 Burbianka Marta 309–311, 314, 360, 362, 370
 Burhardt Stefan 20, 29, 126, 130–132, 136, 253, 254, 256–260, 278, 279, 282, 283, 286, 302, 311, 316, 327, 328, 337
 Bursowa Feliksa 167
 Bykowski Leon 19, 20, 28, 102, 144, 146, 150, 156, 158, 163, 177, 178, 184, 187, 197–199, 201, 204, 208, 228, 277–279, 284, 287, 324, 328, 331, 332, 336, 337, 359, 373, 375

Bystroń Jan Stanisław 190, 199, 220, 234,
248, 256, 277, 278, 283, 293, 298, 302,
303, 319, 328, 337

C

Calot Frantz 176
Camus [de Limare Michel-Louis Le?] 88
Capellus Rudolf 9
Caron Pierre 176
Carter Toni M. 179, 363
Cesak Jadwiga 123, 124, 366
Chamcówna Mirosława 201, 380
Chamerska Halina 310, 362
Charitius Andreas 9
Chlebowski Bronisław 274
Chłędowski Adam 61
Chmielowski Piotr 17, 32, 79, 93–95, 174, 274,
337, 355
Chmura Edyta zob. Gracz-Chmura Edyta
Chodynicky Kazimierz 82, 83, 366
Chodzkiewicz Władysław 93, 94, 337
Choraczyńska Helena M. 58, 366
Chorowiczowa Anna 207, 236, 347
Chrzanowski Ignacy 201, 274, 290, 291
Chrzęszczewska Jadwiga zob. Graff-Chrzę-
szczewska Jadwiga
Chybiński Adolf 355
Ciechanowska Zofia 12, 16, 140, 253, 289,
334, 366
Ciechowski Leon 335
Clark Michael zob. Levine-Clark Michael
Cole Watson George 210
Conrad Joseph 341
Costa Ugo 158, 341
Coste Claude-Louis 41
Cowley John Duncan 181
Cybulski Radosław 30, 108, 110, 366
Cytowska Maria 210, 297
Cywiński Stanisław 265, 337
Czachowska Jadwiga 11, 30, 170, 263, 277,
315, 361, 366, 383
Czachowski Kazimierz 200, 337
Czacki Tadeusz 57, 66, 67, 70–72, 74, 343, 357
Czajkowski Eliasz 289
Czapnik Grzegorz 26, 105, 168, 188, 276, 281,
297, 319, 370, 377
Czapski Adam 77
Czarnecki Feliks 309, 361, 362
Czarnik Bronisław 281

Czarnowska Maria 257
Czartoryscy, rodzina 67, 70
Czartoryski Adam 46, 85
Czekajewska Anna zob. Czekajewska-Jęd-
rusik Anna
Czekajewska-Jędrusik Anna 98, 175, 177, 366
Czemarmazowicz Elżbieta 29, 367
Czerwijowski Faustyn 108, 119, 121, 146, 163,
166, 187, 338
Czeżowski Tadeusz 280, 292
Czubek Jan 170

Ć

Ćwiekowa Jadwiga 159
Ćwikliński Ludwik 106, 274

D

Dalecka Teresa 16, 61, 376
Danilewiczowa Maria 68, 70, 342, 367
Danowska Ewa 62, 70, 71, 74, 367
Danysz-Fleszarowa Regina 151, 163, 167, 256,
338, 354
Daszkiewicz Kazimierz 148, 192, 231, 251,
338, 356
Dąbrowska Jadwiga 115, 125, 126, 167, 254,
316
Dąbrowska Wanda 139, 146, 152, 157, 165,
170, 195, 332, 338, 367
Dąbrowska Zofia zob. Gaca-Dąbrowska Zofia
Dąbrowski Jan 220, 338
Debure Guillaume François 36, 38, 39, 41, 43,
47, 48, 50, 72, 76, 87, 94, 156, 171, 172
Degen Dorota 304, 378
Delmotte Philibert 41
Dembiński Bronisław 275
Dembowska Maria 15, 30, 47, 140, 241, 249,
292, 305, 312, 336, 360–362, 367, 379
Demby Stefan 18, 106, 110, 113, 115, 116,
119–121, 124, 125, 167, 247, 282, 338
Denis Michael 41, 42, 49, 51, 58, 72, 73,
76–78, 80, 82, 86–88, 156, 171, 172, 175,
218
Denis'ev Vitalij Nikolaevič 367
Derkacz Małgorzata zob. Korczyńska-Der-
kacz Małgorzata
Dewey Melvil 97, 121
Dębicki Zdzisław 190
Dickstein Samuel 107, 247
Dinerštejn Efim Abramovič 100, 367

Diomidova Galina Nikolaevna 48, 367
 Dmochowski Franciszek 58
 Dobrowolski Kazimierz 20, 25, 114, 134, 169,
 182, 193, 208, 209, 218, 220, 277–280,
 282, 283, 285, 286, 297–299, 303, 318,
 324, 325, 328, 338, 371
 Dobrzycki Jerzy 294
 Dobrzyńska-Rybicka Ludwika 153, 289, 338
 Dombrowska Magdalena zob. Bizior-Domb-
 rowska Magdalena
 Dopsch Alfons 278
 Dorożyński Ryszard 370
 Drège Helena 132, 133, 166, 272
 Drobot Stefan 59, 355
 Drogoszewski Aureli 29, 145, 170, 190, 207,
 241, 262, 277, 279, 284, 323, 324, 338, 363
 Dróżdź Andrzej 367
 Drtina Jaroslav 177, 383
 Drynda Danuta 379
 Dufour Piotr 62
 Dunicz Jan 355
 Dunin Janusz 373
 Dunin Włodzimierz zob. Żuchowski-Dunin
 Włodzimierz
 Dutkiewicz Szymon 76
 Dutkowski Jan 359
 Dybiec Julian 76, 383
 Dybowski Stefan 257, 338
 Dydowicz Janina zob. Dydowiczowa Janina
 Dydowiczowa Janina 18, 121, 132, 147, 327,
 367
 Dyrdowska Maria 219, 252, 341
 Działlikówna Felicja 134
 Działtko Karl 97, 172
 Dzieniakowska Jolanta 37, 364, 372, 373
 Dzikowski Mikołaj 29, 123, 127, 132, 134,
 174, 211, 224, 238, 248, 262–264, 266,
 267, 277, 282, 283, 289, 301, 327, 328, 334,
 339, 377
 Džugašvili Iosif Vissarionovič zob. Stalin
 Józef

E

E. zob. Estreicher Karol
 E.P. 220, 339
 Ebert Friedrich Adolf 48–51, 80, 82, 86–90,
 95–97, 155, 156, 165, 171–173, 175, 194,
 205, 228, 240, 247, 303
 Eichler Ferdinand 96, 102, 156, 171, 172

Ergetowska Marta 368
 Ergetowski Ryszard 368
 Esdaile Arundell 21, 179, 180, 209, 354
 Estreicher Karol 10, 16, 32, 47, 63–65, 67–69,
 71, 84, 89–93, 95, 105, 107, 117, 122,
 125, 134, 135–139, 154–156, 160, 161,
 171–174, 187, 189, 193, 195, 196, 199, 219,
 220, 221, 231, 241, 246, 247, 249, 251, 263,
 265, 272, 274, 283, 291, 307, 315, 321, 322,
 338, 339, 340, 341, 343, 344, 347, 348,
 355, 360, 364, 365, 367, 369–373, 378, 379
 Estreicher Stanisław 220, 221, 228, 275, 291,
 326, 338, 339, 343, 347, 364, 377
 Ettinger Paweł 174, 339
 Evert Ludwik Józef 187, 284, 335, 336
 Eychler Barbara 254, 259, 312, 368
 Eydrygiewiczówna Wacława 134, 175, 228, 339

F

F.C. zob. Czerwijowski Faustyn
 F.M.S. zob. Sobieszkański Franciszek Mak-
 symilian
 f.p. 263, 339
 Faultrier Joachim 37, 55, 57
 Fejgina Sof'ja Aronovna 183, 381
 Fijałek Jan 291
 Filipkowska-Szemplińska Jadwiga 152, 167
 Finkel Ludwik 11, 30, 42, 106, 126, 159, 161,
 274, 275, 277, 339, 369, 376
 Fiol Szwajpolt 63
 Fischer Adam 222, 282, 339, 368
 Fita Stanisław 27, 273, 368
 Fleszarowa Regina zob. Danysz-Fleszarowa
 Regina
 Floryan Władysław 249, 269, 335
 Fomin Aleksander Grigoriewicz zob. Fomin
 Aleksandr Grogir'evič
 Fomin Aleksandr Grogir'evič 21, 48, 52, 100,
 101, 112, 158, 182–184, 306, 339
 Fonotov Georgij P. 303, 304, 368
 Fonotow Georgij P. zob. Fonotov Georgij P.
 Fontaine Henri La 23, 370
 Fontanino Giusto 36
 Francke Johann Michaël 37, 39, 49, 55
 Franke Jerzy 313, 365
 Friden Pierre 176
 Friedberg Marian 278
 Friedbergowa Maria zob. Mazankówna-
 -Friedbergowa Maria

Frolova Irina I. 158, 371
Frybes Stanisław 59, 374
Fumagalli Giuseppe 21, 99, 102, 156, 179,
186, 229, 339
Furetiere Antoine 37

G

G. zob. Gliński Władysław
Gaberle Eustachy 113, 117, 159, 340
Gaca-Dąbrowska Zofia 30, 31, 49, 91, 113,
150, 153, 162, 167, 168, 368
Gajowska Aleksandra 75, 76, 368
Gar Tommaso 63
Garelli Pius N. 49
Garnier Jean 36, 88
Garszczyńska Bożena 159, 368
Gas'kevič Olena 16, 373
Gatterer Johann Christophori 76
Gawarecka Maria 132, 368
Gawinkowa Irena 146, 163
Gąsiorowski Janusz 148, 192, 231, 338, 340,
356
Gebethner Gustaw Adolf 18, 333
Gesner Konrad 36, 55, 94
Gieysztor Stanisław 368
Ginalski Edmund 335
Girwic Pelagia 184, 368
Gliński Stanisław 134
Gliński Władysław 148, 335, 340
Głombiowski Karol 15, 25, 93, 275, 276, 298,
368
Głowacka Teresa 361
Głowińska Maria zob. Rogowska-Głowińska
Maria
gm zob. Rogowska-Głowińska Maria
Godlewski Emil 291
Goliński Zbigniew 224, 369
Golska Bożenna zob. Szulc-Golska Bożenna
Gołda Agnieszka 134, 170, 223, 295, 300, 324,
364, 369
Gołębiowski Łukasz 16, 32, 67, 80, 82, 96,
160, 340
Gondek Elżbieta 55, 56, 83, 316, 324, 369, 374
Gordon M. 165, 170, 332
Gorzelska Leokadia 361
Góra Barbara 105, 154, 281
Górecka Wanda zob. Żurowska-Górecka
Wanda
Górkiewicz Marian 294

Górski Konrad 93, 369
Grabowska Joanna 20, 28, 177, 184, 197, 332
Grabowska Maria 59, 272, 369, 374
Grabowski Tadeusz 19, 201, 276, 277, 283,
284, 286, 287, 328, 329, 340
Grabowski Tadeusz Stanisław 27, 369
Gracz-Chmura Edyta 16, 369
Graesel Arnim 63
Graff-Chrzęszczewska Jadwiga 192, 231, 356
Grajewski Ludwik 219, 340
Grefkowicz Alina 12, 146, 148, 149, 369
Greg Walter W. 179–181
Grochowski Tadeusz 251, 252, 340, 346
Groddeck Ernest Gotfryd 11, 66, 71, 79,
82–85, 87, 340
Groddeck Gabriel 9
Groicki Bartłomiej 297
Gröll Michał 62
Gruca Anna 36
Grundtvig Vilhelm 268
Gruss Julitta 132, 367
Gruszka Zbigniew 26, 105, 137, 138, 168, 188,
276, 281, 297, 319, 369, 370, 377
Grycz Józef 30, 113, 117, 120, 122, 123, 137,
140, 152, 158, 204, 211, 292, 307–309,
336, 340, 341, 361, 383
Gryczowa Alodia zob. Kawecka-Gryczowa
Alodia
Grzegorzczak Piotr 27, 231, 249, 273, 341, 369
Grzeszczuk Stanisław 12, 61, 296, 367
Grzędzińska Kamila 88, 369
Grzybowska Jadwiga 67
Gubrynowicz Bronisław 70, 174, 263, 274,
277, 341
Gutenberg Johannes 7, 165, 170, 195, 332
Gutry Czesław 29, 117, 125, 133, 144, 199,
256, 258, 259, 278, 279, 282, 283, 285,
311, 327, 328, 341, 369
Gwioździk Jolanta 23, 48, 181, 375
Gzella Jacek 304, 378

H

H.H. 195, 341
H.H.K. zob. Hleb-Koszańska Helena
H.Z.J. 124, 341
Hahn Wiktor 21, 27, 119, 125, 158–160, 171,
172, 192, 230–233, 238, 240, 243, 247,
248, 250, 254, 257–259, 263, 267, 268,
272–274, 277, 279, 283, 285, 290, 309,

- 315, 322, 328, 329, 341, 356, 359, 360,
363, 368, 369, 381, 383
- Hahn-Tarchalski Kazimierz 273, 360
- Handelsman Marceli 221, 234, 335
- Handelsmanówna Helena 289
- Hanow Michael Christoph 9
- Harmon Robert B. 206, 330, 369
- Hartleb Kazimierz 124, 349
- Haupa Janina 281
- Heinecken Karl-Heinrich von 76
- Heintsch Janina zob. Loret-Heintsch Janina
- Hennel Roman 65, 241, 373
- Henzel Władysław 360
- Heska-Kwaśniewicz Krystyna 181, 253, 381
- Hilchen Michał 298
- Hleb-Koszańska Helena 8, 15, 29, 86, 120,
128, 132, 133, 140, 153, 166, 175, 217, 230,
232, 242, 243, 246, 247, 279, 282, 286,
292, 300, 311–313, 316, 336, 341, 345,
349, 360–362, 369
- Hochfeld Julian 304
- Hodoš Inessa Aleksandrovna 183, 381
- Hoesen Henry Bartlett Van 181, 354
- Hoesick Ferdynand 249, 345, 355
- Hoffman Jakub 255, 257, 260
- Hoffmann Jan Daniel 54, 57, 75, 76, 82, 366,
374
- Höfler Alois 275, 279
- Hollender Henryk 69, 369
- Hoppius Samuel Joachim 9, 55
- Horn Ewald 176
- Horne Thomas Hartwell 47, 48, 172
- Horodyski Bogdan 30, 383
- Hoszowska Mariola 369
- Hryniewicz Zofia 167
- Hulme Edward Wydham 180
- Hulthem Charles Van 41, 42
- Huras Agnieszka zob. Korycińska-Huras
Agnieszka
- Hussarzewski Tomasz 83
- I
- I.T. zob. Treichel Irena
- Inglot Stefan 135
- Iwazkiewicz Janusz 293
- Iwiński Bolesław 106
- J
- j.d. zob. Dąbrowski Jan
- J.J. 341
- J.M. zob. Muszkowski Jan
- Jabłonowski Józef Aleksander 57
- Jabłońska Władysława 16, 63, 370
- Jagielska Janina 28, 373
- Jagła Michał 308, 361
- Jakóbiec Marian 120
- Jakubowski Jan Zygmunt 59, 374
- Jakubowski Kazimierz Stanisław 239
- Jakubski Antoni 219, 222, 252, 341
- Jan I Olbracht, król polski 326
- Jan z Turrecrematy zob. Juan de Torquemada
- Janiczek Józef 140
- Janik Alina 308, 361
- Janocki Jan Daniel 10, 57, 134, 368
- Janowski Ludwik 370
- Jantzenowa Janina 133, 134
- Januszkiewicz Aleksander 128
- Jarecka Helena 23, 147, 288, 370
- Jarkowski Paweł 16, 32, 61, 62, 66–68, 70–76,
79, 80, 82, 92, 95, 135, 136, 160, 174, 272,
342, 352, 373, 378, 382
- Jarkowski Stanisław 108, 170, 189, 192, 231,
241, 251, 338, 342, 356
- Jarkowski Wojciech 70, 74, 352
- Jarosz Adam 316, 362
- Jarowiecki Jerzy 69, 372, 375
- Jasieńska Halina zob. Zdzitowiecka-Jasień-
ska Halina
- Jaworski Wojciech 119, 370
- Jedlička Jaromír 158, 370
- Jedynak Teresa 28, 373
- Jelínek Edward 135
- (jer.) 224, 342
- Jędrusik Anna zob. Czekajewska-Jędrusik
Anna
- Jędrzejowska Anna 210
- Jocher Adam Benedykt 10, 93, 160, 231, 241
- Jöcher Christian Gottlieb 58
- Józefowicz-Wisińska Elżbieta 27, 258, 383
- Juan de Torquemada 291
- Juda Maria 78
- Juszyński Michał Hieronim 10
- K
- K.P. zob. Piekarski Kazimierz
- K.Ś. zob. Świerkowski Ksawery
- K.Wł.W. 16, 77, 370
- Kábrt Jiří 23

- Kaczmarczyk Kazimierz 233
Kalata Barbara zob. Sosińska-Kalata Barbara
Kalicińska Franciszka 253
Kalina Antoni 274, 277
Kalinka Walerian 69, 342
Kallenbach Józef 274, 277
Kamińska Anna zob. Lewicka-Kamińska Anna
Kamiński Julian Aleksander 160
Kantak Kamil 289
Kapuścik Janusz 59, 68, 76, 370, 371
Karbowski Antoni 251, 342
Kardas Monika zob. Olczak-Kardas Monika
Kardaszewicz Kazimierz 248
Karkowski Bogumił 63, 69, 80, 115, 371, 379
Karliński Franciszek Michał 17, 78, 331
Karłowicz Anna 14, 39, 230, 279, 295, 329, 367, 377
Karwasińska Jadwiga 139, 140
Kasperek Jadwiga zob. Woźniak-Kasperek Jadwiga
Kasprowicz Jan 337
Kaszyński Stanisław 132, 136, 137, 371
Kawczyński Maksymilian 274
Kawecka Zofia 126, 130, 133, 136, 254, 316
Kawecka-Gryczowa Alodia 12, 26, 61, 80, 89, 91, 118, 169, 202, 214, 296, 342, 358, 367, 371
Keckermann Bartłomiej 9
Kempa Andrzej 31, 120, 138, 371, 373
Kent Allen 206, 329, 380
Kędrowa Maria 315, 362
Kiernicki Edward 135
Kierski Feliks 250, 342
Kijanowski Stanisław 250, 342
Kijas Juliusz 201, 380
Kirfel Willibald 174, 354
Klecki Walerian 291
Kleemeier Johann Friedrich 97, 102, 156, 171, 172, 179
Kleiner Juliusz 274, 279, 34, 351
Klekowska Krystyna zob. Ramlau-Klekowska Krystyna
Kłossowska Małgorzata 16, 66, 68, 70, 85, 87, 88, 371
Knot Antoni 308, 377
Kochanowski Jan 19, 26, 202, 205, 214, 216, 217, 219, 228, 317, 334, 341, 349, 354, 381
Kochańska Barbara 27, 371
Kocięcka Mirosława 361
Kocowski Bronisław 15, 368, 381
Kocójowa Maria 23, 75, 102, 185, 305, 373–375
Koczorowski Stanisław Piotr 273, 342
Kojewicz Ferdynand 71, 72, 343
Kokocińska Stanisława zob. Kurek vel Kokocińska Stanisława
Kolbuszewski Kazimierz 158, 159
Kolendo Jerzy 76, 371
Kołątaj Hugo 61, 62, 70–72, 74, 91, 343
Komza Małgorzata 23, 28, 94, 102, 215, 279, 297, 305, 373, 377
Konarski Stanisław 284
Konczyńska Wanda 64, 134, 371
Koneczny Feliks 134
Konieczna Danuta 317, 361
Konieczna Jadwiga 31, 371
Konopka Stanisław 40, 193, 199, 247, 342, 343
Kontrym Kazimierz 46, 66
Kopeć Stefan 336
Kopera Feliks 275
Kopp Ulrich Friedrich 86
Koppf Wiktor 76
Koranyi Karol 343
Koraszewski Jacek 149
Korbut Gabriel 126, 135, 152, 250, 274, 343
Korczyńska-Derkacz Małgorzata 112, 118, 146, 168, 292, 293, 301, 371
Koredczuk Bożena 23, 37, 40–46, 51, 52, 79, 94, 95, 187, 371, 372
Korkis Izak 334
Korman Żanna 343
Korniłowicz Tadeusz 343
Korpała Józef 9, 10, 15, 22–24, 30, 46, 56, 59, 62, 67, 70, 71, 74, 89, 135, 171, 193, 302, 309–311, 313, 314, 316, 318, 343, 361, 372
Koršunov Oleg Pavlovič 23, 158, 181, 183, 184, 364, 365, 372
Korszunow Oleg Pawłowicz zob. Koršunov Oleg Pavlovič
Korycińska-Huras Agnieszka 16, 61, 376, 383
Korzeniowski Józef 113, 290, 291
Korzeniowski Józef Konrad zob. Conrad Joseph
Korzon Krystyna 28, 285, 290, 372
Koschmieder Erwin 159, 292

Košetka Halina 383
 Kosiński Kazimierz 343
 Kosmanowa Bogumiła 27, 371, 372
 Kossonoga Jan 372
 Kossonogowa Zofia 159
 Kossuth Alina 25
 Kossuth Edward 308, 361
 Köster Albert 275
 Koszańska Helena zob. Hleb-Koszańska
 Helena
 Kot Dariusz 140, 372
 Kot Stanisław 221, 343
 Kotula Rudolf 120, 136, 256
 Kotuła Sebastian D. 295, 364
 Kotwiczówna Maria 132
 Koutnik Bohuslav 20, 173, 177, 337, 372
 Kowalski Gerard 169
 Kozakiewicz Stefan 252, 343
 Kozieradzki Aleksander 62
 Koziół Czesław 163, 167
 Kozłowski Jan 12, 372
 Kraczkiewicz Janina 107
 Krasińscy, rodzina 70, 166, 281, 283, 328
 Krasiński Zygmunt 230, 291, 355
 Krawczyk Antoni 27, 52, 53, 258, 372, 383
 Kričevskij Grigorij Grigor'evič 182, 183, 381
 Kruczkiewicz Bronisław 274
 Kryczyński Leon Najman Mirza 251, 343
 Kryński Adam Antoni 275, 277
 Krzeczkowski Konstanty 12, 193, 373
 Krzemińska Magdalena 16, 62, 70, 74, 373
 Krzemińska Wanda 298, 376
 Krzyżanowski Julian 222, 265, 343
 Krzyżanowski Stanisław 275
 Kubiak Stanisław 21, 184, 185, 273, 297, 298,
 327, 331, 375
 Kubicka-Stanisławska Aleksandra 133, 134
 Kucharski Eugeniusz 61, 116, 131, 158, 160,
 249, 263, 266, 267, 269, 335, 344
 Kucharzewski Feliks 247, 344
 Kufaev Mihail Nikolajevič 21, 112, 179,
 181–184, 186, 227, 306, 344
 Kufajew Michał Mikołajewicz zob. Kufaev
 Mihail Nikolajevič
 Kulczycka-Saloni Janina 59, 374
 Kumor Bożena 158, 373
 Kuntze Edward 105, 109–111, 128, 137, 151,
 152, 154, 155, 248, 281, 344, 381
 Kurdybacha Emilia 307–310, 361, 362

Kurdziałek Marian 294
 Kurek vel Kokocińska Stanisława 12, 373
 Kurek-Kokocińska Stanisława zob. Kurek vel
 Kokocińska Stanisława
 Kurkowa Eugenia 136, 137, 335, 344
 Kuźmina Dariusz 7, 78, 297, 330, 365
 Kwaśniewicz Krystyna zob. Heska-Kwaśnie-
 wicz Krystyna
 Kwaśniewicz Władysław 284, 371

L

Labbé Philippe 55
 Ladorucki Jacek 26, 105, 168, 276, 279–281,
 297, 370, 373, 377
 Laire François Xavier 41, 42
 Lam Stanisław 19, 29, 67, 114, 158, 171, 173,
 187, 190, 192, 199, 230, 231, 241–243,
 248, 262, 263, 267, 277, 279, 284, 315,
 335, 336, 344, 356
 Lamanskij Vladimir Ivanovič 277
 Lameere Eugène 101
 Lancour Harold 206, 329, 380
 Langlois Charles Victor 99, 176
 Latanowicz Stanisław 344
 Lazutka Stasys 85, 370
 Leibniz Gottfried Wilhelm 36
 Leidinger Georg 176
 Lelewel Joachim 11, 12, 15–17, 22, 29, 32, 36,
 43, 61, 63, 65–70, 73, 74, 76–92, 135, 136,
 145, 165, 171–173, 193, 202–204, 230, 236,
 272, 288, 307, 308, 312, 319, 322, 342,
 344, 345, 347, 352, 355, 359, 360, 364,
 366, 370–373, 376, 377, 381–383
 Lelikova Natalia Konstantinowna 7, 46
 Lenartowicz Maria 11, 362, 372, 378, 383
 Lengnich Gottfried 10
 Lengnich Karol Beniamin 55–57
 Leončikov Vasilij Emel'anoič 23, 373
 Leonczikow Wasyli Emilianowicz zob. Le-
 ončikov Vasilij Emel'anoič
 Lepalczyk Irena 162, 167, 373
 Leszczyński Stanisław 345
 Levine-Clark Michael 179, 363
 Lewak Adam 130
 Lewandowska Grażyna Małgorzata 28, 278,
 373
 Lewicka-Kamińska Anna 16, 76, 373
 Lewicki Andrzej 62
 Lewicki Józef 61, 373

Lewicki Karol 16, 28, 64, 65, 69, 75, 77, 201, 205, 263, 290, 291, 325, 373, 374, 380
Leyh Georg 175, 176, 236, 345
Libera Zdzisław 59, 355, 374
Libert Feliks 251, 345
Lichański Jakub Zdzisław 210, 366
Lilienthal Michael 10
Linde Samuel Bogumił 11, 46, 57, 58, 62, 71, 92
Lipska Helena 123, 134, 157, 176, 202, 236, 257, 345, 360
Liske Ksawery 274
Lisovskij Nikolaj Mihajlovič 100–102, 171, 172, 184, 189, 193, 202, 212, 272, 345, 367
Lisowski Mikołaj Michajłowicz zob. Lisovskij Nikolaj Mihajlovič
Lisowski Stanisław 134, 136, 140
Litwiniuk Piotr 15, 35, 374
Loret-Heintsch Janina 162, 281, 374
Loriowa Maria 346
Loth Roman 361
Lovâgin Aleksandr Mihajlovič 21, 101, 102, 112, 156, 172, 179, 181–183, 186, 187, 193, 208, 304, 306
Lubecka Wanda 133
Lubomirscy, rodzina 70
Luppov Sergej Pavlovič 376
Lutomierski Marcin 16, 369

Ł

Ł. zob. Łodyński Marian
Łamanski Władimir Iwanowicz zob. Laman-skij Vladimir Ivanovič
Łapiński Czesław 130, 374
Łasicki Jan 8, 376
Łaska Maria 345
Łempicki Stanisław 248, 249, 345
Łempicki Zygmunt 207, 236, 347
Łepkowski Józef 65
Łodyński Marian 112, 113, 120, 126, 132, 133, 139, 140, 148, 152, 159, 167, 268, 292, 293, 336, 345
Łopaciński Hieronim 247
Łoś Jan 274, 293
Łowiagin Aleksander Michajłowicz zob. Lovâgin Aleksandr Mihajlovič
Łoza Stanisław 249, 285, 345, 367
Łozowski Franciszek 379
Łuszpak Agnieszka 26, 28, 109, 215, 276, 279, 280, 374

Łysakowski Adam 17, 20, 21, 24, 27, 28, 36, 56, 59, 113, 114, 119, 120, 128, 129, 136, 138–140, 143–145, 149, 152, 153, 159, 160, 165–167, 172, 176–179, 182–185, 191, 200, 201, 211, 212, 215–220, 224, 236, 240, 241, 244, 245, 248, 253, 255–257, 260–262, 272, 275, 278–280, 282, 283, 286, 289, 290, 292, 293, 299, 300, 305–308, 310, 315–319, 326–328, 331, 332, 336, 345, 346, 352, 354, 359, 360, 363, 369, 371, 372, 374, 376, 377, 379

M

M.D. zob. Dzikowski Mikołaj
Mabillon Jean 76
Macfarquhar Colin 37, 38
Maciejowski Waclaw Aleksander 68, 371
Maire Albert 97, 102, 156, 171
Majkowska Anna 96, 97, 175, 374
Majkowski Edmund 289
Majzner Maria 26, 275, 276, 374
Makowski Stanisław 16, 59, 62, 373, 374
Malcles Louise-Noëlle 23, 177, 367, 374
Maleczyńska Kazimiera 23, 69, 102, 305, 373, 374
Maleczyński Karol 339
Malesa Renata 295, 364
Malicki Jan 23, 48, 181, 375
Malinowski Lucjan 274
Malinowski Mikołaj 135
Maliszewski Edward 134, 251, 346
Małachowska-Staszelis Maria 17, 159, 360
Małecki Antoni 274
Małecki Jan M. 75, 374
Manteuffel Tadeusz 345
Marchand Prosper 37–39, 43, 45, 55, 57
Marchoń, postać literacka 19, 221, 222, 335, 349
Marciniak Anna 20, 374
Margul Tadeusz 301, 307, 308, 329, 374
Markow I.G. 303, 304
Marmon Waclaw 282, 374
Martin Gabriel 36, 88
Maruszak Elżbieta 16, 67, 340
Maryniarczyk Andrzej 283, 368
Maškova Mariâ Vasil'evna 23, 100, 101, 182, 183, 227, 374
Maszkowa Maria Wasiliewna zob. Maškova Mariâ Vasil'evna

- Matczuk Alicja 29–31, 39, 106, 108, 145, 229,
 233, 242, 246–249, 255, 256, 271, 315,
 316, 362, 374, 375
 Matejko Franciszek 65
 Matejko Jan 65
 Maternicki Jerzy 11, 383
 Matthiae Georg 49
 Mazankówna-Friedbergowa Maria 17, 21,
 233, 234, 248, 249, 259, 278, 282, 339, 346
 Mączyński Kazimierz 133
 McKerrow Ronald Brunlees 180
 Mendykowa Aleksandra 314, 316, 362
 Mermelstein W. (Wilno) 135
 Mermelstejn W. zob. Mermelstein W.
 Mermelsztein W. zob. Mermelstein W.
 Meusel Johann Georg 72, 86
 Mez'er Avgusta Vladimirovna 181
 Mézières Augusta zob. Mez'er Avgusta Vla-
 dimirovna
 Michajłow Michał Łarionowicz zob. Mihaj-
 lov Mihail Larionovič
 Michalak Halina 29, 383
 Michalska Wanda 304, 375
 Michalski Jan 135, 187, 284, 335, 336
 Michalski Stanisław 193
 Michalski Stanisław Franciszek 207, 236, 335
 Michałowski Kornel 314, 315, 362
 Mickiewicz Adam 230, 355
 Mienicki Ryszard 370
 Migdał Edward 252, 346
 Migoń Anna zob. Żbikowska-Migoń Anna
 Migoń Krzysztof 7, 20, 23, 25, 27, 28, 37, 47,
 48, 50, 51, 94, 98, 99, 101, 102, 112, 175,
 177–179, 181, 184, 185, 199, 215, 279, 297,
 305, 319, 329, 332, 373, 375, 377
 Mihajlov Mihail Larionovič 308
 Mikucka Aniela 167, 289, 346
 Mikucki Sylwiusz 65, 76, 78, 380
 Mikulski Tadeusz 56, 59, 83, 135, 272, 375
 Milkau Fritz 175
 Miller Artur 249, 251, 252, 347
 Millerowa Julia 167
 Mincer Franciszek 69, 375
 Miodoński Adam 274
 Miškowiak Jan 347
 Mlekicka Marianna 25, 375
 Mniszek-Tchorznicki Mieczysław 347
 Mocarski Zygmunt 20, 27, 43, 48, 51, 52, 92,
 97, 100, 101, 110, 111, 113, 118, 128, 131,
 135, 138, 171–174, 187, 190, 195, 207, 208,
 212, 216, 219, 222, 243–245, 254, 272,
 278, 279, 282, 283, 285, 286, 288, 302,
 316, 322, 329, 332, 347, 349, 375, 377,
 383
 Mochinger Johann 53, 377
 Modelski Teofil Emil 11, 80, 347, 376
 Montaiglon Anatole de 41
 Montfaucon Bernard de 76
 Morawski Józef 289
 Morawski Kazimierz 274
 Morsztynkiewiczowa Irena 28, 285, 289,
 378
 Mortet Charles 97, 272
 Mortkowicz Jakub 284
 Mościcki Henryk 249, 345
 Mozer Małgorzata 38, 98, 179, 180, 376
 Mrongowiusz Krzysztof Celestyn 71
 Mściszowa Aleksandra 69, 77, 162, 376
 Muczkowski Józef 16, 17, 32, 64, 65, 69,
 76–78, 83, 89, 92, 171, 174, 179, 204, 272,
 322, 331, 370
 Mudge Isadore Gilbert 99, 156
 Muklanowicz Wiktoria 166
 Mułkowski Adolf 65
 Muszkowski Jan 17–20, 24–26, 40, 108, 113,
 115–117, 119, 121, 125, 127, 130, 133, 134,
 142, 143, 153, 165–168, 170–176, 182,
 184, 185, 189–193, 195–197, 199, 201,
 204, 207–211, 214, 218, 219, 223–225,
 228–230, 232, 233, 235–238, 243–246,
 248, 251, 252, 254, 263, 265, 267, 268,
 275–281, 283, 284, 286–289, 292, 293,
 297–303, 305–309, 311, 315, 316, 318, 319,
 322–328, 332, 334, 338–341, 347–349,
 352, 353, 355, 358, 360, 364, 366, 368,
 370, 374–376, 378, 379, 382, 389
- N**
 Nagórska Izabela 132, 133, 376
 Nagórski Zygmunt 251, 337
 Namur Jean Pie 51
 Namysłowski Władysław 348
 Naudé Gabriel 36, 38, 55, 367
 Navickienė Aušra 16, 61, 84, 365, 376
 Nestler Friedrich 14, 318, 376
 Neufchâteau Nicolas-Louis François de
 40–42
 Niemczykowa Aleksandra 139

Nikiforovskaà Nadežda Alekseevna 23, 376
 Nikiforowskaja Nadiežda Aleksiejewna zob.
 Nikiforovskaà Nadežda Alekseevna
 Nitsch Kazimierz 274
 Noesselt Friedrich August 368
 Nowak Adam 8, 30, 35, 42, 206, 296, 313,
 330, 376
 Nowak Aleksandra 29, 383
 Nowak Anna 376
 Nowak Piotr 298, 376
 Nowak Wanda zob. Bobrowska-Nowak
 Wanda
 Nowak Zbigniew 9, 23, 53, 54, 102, 305, 373,
 376, 377
 Nowicki Janusz 29, 365
 Nowodworski Witold 15, 36–38, 43–45, 49,
 66, 73, 80, 83, 92, 133, 134, 377

N

Ochmański Mikołaj 29, 229, 295, 365
 Odyniec Waław 53, 376
 Ogonowski Zbigniew 53
 Olczak-Kardas Monika 37, 364, 373
 Oloff Efraim 54, 57
 Olszewicz Bolesław 29, 119, 140, 256, 289,
 345, 377
 Olszewicz Waław 28, 29, 117, 119, 128,
 135, 136, 138, 188, 200, 201, 224, 248,
 254–256, 258, 259, 262, 277–279, 281,
 283, 285–287, 290, 316, 326, 328, 348,
 349, 377
 Olszewska Barbara 294
 Onacewicz Ignacy Żegota 80
 Ordęga Adam 221, 380
 Orgelbrand Samuel 94, 95, 96, 335
 Orłowicz Mieczysław 349
 Orsza-Radlińska Helena zob. Radlińska
 Helena
 Osiński Alojzy 46
 Osiński Ludwik 58
 Osiński Zbigniew 295, 364
 Ossoliński Józef Maksymilian 10, 59, 70, 77,
 160, 370
 Ostwald Wilhelm 275, 276
 Oszelda Władysław 195, 349
 Otlet Paul 23, 102, 136, 171, 177–179,
 184–186, 224, 304–306, 311, 318, 346,
 349, 370, 375, 380, 383, 384
 Ottino Giuseppe 99, 102, 156, 186, 229

P

P.Chm. zob. Chmielowski Piotr
 Pacek Jarosław 319, 330, 362
 Pajączkowski Franciszek 135
 Pampuch Piotr 149
 Papée Fryderyk 97, 291, 326
 Paszkiewicz Urszula 27, 173, 349, 377
 Pater Paul 54
 Patkaniowski Michał 275, 377
 Patkowski Aleksander 349
 Pauli Żegota 159
 Pawlikowska Ewa 149, 153, 377
 Pawlikowski Jan Gwalbert 70
 pe zob. Ettinger Paweł
 Peignot Gabriel Étienne 23, 40–48, 50–52, 72,
 76, 79, 82, 87, 88, 90, 156, 165, 171–173,
 176, 306, 307, 371, 372
 Pelcowa Janina 11, 362, 372, 383
 Pelcowa Paulina zob. Buchwald-Pelcowa
 Paulina
 Pelczarski Tadeusz 337
 Piekarski Kazimierz 17, 19, 20, 24–27, 56, 79,
 80, 89, 91, 118, 125, 127, 128, 130, 142,
 143, 156, 157, 161, 169, 171, 179, 202–207,
 209, 210, 214, 216, 217, 220–224, 228,
 242, 278–280, 282, 283, 286, 287, 292,
 293, 296–300, 302, 303, 307, 309–314,
 316–319, 322, 328, 341, 349, 350, 354,
 358, 360, 364, 365, 380, 381
 Pietruch-Reizes Diana 170, 181, 253, 364,
 370, 381
 Pigoń Edward 316, 362
 Pigoń Stanisław 158, 201, 222, 350
 Pilat Roman 61, 273, 274, 277
 Piłsudski Józef 124, 145, 193, 342, 343, 353
 Pindłowa Wanda 180, 298, 377
 Piotrowicz Karol 139, 153
 Piotrowicz Włodzimierz 134
 Piusińska Wanda 111, 377
 Plevako Mikola 278
 Pławako Mikołaj zob. Plevako Mikola
 Pociecha Władysław 350
 Podlacha Władysław 247, 265, 350
 Pol Krzysztof 377
 Pollard Alfred William 98, 99, 156, 178, 179,
 181, 378
 Pomorski Jan 8, 376
 Ponińscy, rodzina 169
 Popławska Lucyna 29

- Popowska Maria 134, 135
 Porębowicz Edward 274
 Porwit Marian 345
 Posner Stanisław 193, 247
 Potocki Stanisław 58
 Poznański Edward 29, 235–237, 242–244, 278, 279, 283, 326, 350,
 Poznański Marcei 28, 29, 106, 111, 219, 236, 237, 240, 245, 248, 272, 278, 279, 284, 350, 378
 Praetorius Efraim 9, 55
 Preisner Walerian 137
 Próchnicka Maria 16, 61, 376, 383
 Pruszcz Hiacynt 57
 Przelaskowski Ryszard 221, 234, 335
 Przerębski Samuel 284
 Przeździecy, rodzina 70
 Przybylski Jacek Idzi 64, 76
 Przybyłowa Janina 272
 Przyrembel Zygmunt 351
 Ptaszycki Stanisław 19, 29, 41, 134, 171–174, 200, 201, 219, 236, 237, 240, 247, 248, 276, 282, 284, 285, 287, 302, 310, 329, 351
 Ptaśnik Jan 160, 172, 204, 210, 275, 351
 Puchalski Jacek 16, 31, 67, 340, 378
 Puciatowa Anna 378
 Pulikowski Arkadiusz 324, 369
- R**
 r. 159, 161, 351
 Raciborski Aleksander 275
 Racięcka Janina 136
 Raczyńscy, rodzina 70, 145
 Radlińska Helena 26, 121, 129, 151, 162, 166–168, 193, 251, 289, 349, 351–353, 359, 373, 378
 Raduński Edmund 284
 Ramlau Krystyna zob. Ramlau-Klekowska Krystyna
 Ramlau-Klekowska Krystyna 111, 112, 115, 362, 378
 Rankeliene Sondra 16, 84, 365
 Ratajewski Jerzy 83, 92, 378
 Ratus Jadwiga 378
 Rayward Warden Boyd 318
 Rechowicz Henryk 149, 378
 Redlich Oswald 278
 Reiter Jan 63, 378
 Reiterowa Anna 351
 Reizes Diana zob. Pietruch-Reizes Diana
 Rej Mikołaj 8
 Renati Joseph 36
 Reszka Stanisław 8
 Reychman Kazimierz 351
 Rhode Franciszek 9
 Richter Jan Bronisław 19, 116, 266, 349
 Ringeltaube Sylwiusz Wilhelm 54
 Rive Jean Joseph 43, 172, 302, 347
 Rochelle Jean François Née de la 39, 41, 94
 Rodowicz Stanisław 123, 147, 148, 250, 335, 351
 Rogala Jan 70, 74, 352
 Rogowska-Głowińska Maria 29, 133, 135, 136, 138, 253, 255, 257–259, 261, 262, 276, 312, 327, 340
 Rogozińska Wanda 11
 Rombowski Aleksander 75, 378
 Romer Eugeniusz 193
 Rostworowski Emanuel 284
 Rozet Rebeka I. 16, 21, 66, 68, 73, 84, 332, 378
 Rozwadowski Jan 275
 Róziewicz Jerzy 360
 Różycki Marek 352
 Rubakin Mikołaj Aleksandrowicz zob. Rubakin Nikolaj Aleksandrovič
 Rubakin Nikolaj Aleksandrovič 121, 227
 Rubczyński Witold 275, 279, 291
 Rudecka Barbara 15, 314, 317, 362
 Rudolf Zygmunt 346
 Rudzińska Regina 167, 249, 251, 352, 359
 Rulikowski Mieczysław 17, 19, 20, 24, 25, 28, 29, 37, 39, 43, 50, 51, 77, 120, 121, 123, 136, 165, 170–174, 178, 182, 187, 189, 190, 193, 194, 197–201, 204, 208, 211, 212, 216, 218, 219, 222–224, 228, 231, 235, 238, 240, 243, 245, 246, 248, 252, 272, 277, 281, 283, 284, 286, 287, 297–299, 302, 303, 305, 306, 309, 311, 316–318, 322, 324, 328, 332, 352, 355, 360, 369, 376, 378
 Rumancev Nikolaj Petrovič 46
 Rumiancew Mikołaj Piotrowicz zob. Rumancev Nikolaj Petrovič
 Ruta Adam 383
 Rutska Jadwiga 110, 158, 352
 Ruttkayová Katarína 23
 Rybicka Ludwika zob. Dobrzyńska-Rybicka Ludwika
 Rybińscy, rodzina 294

- Rybiński Jan 294
Rygiel Stefan 29, 111, 114, 123, 132, 134, 138,
166, 191, 193, 201, 235, 238, 240, 256,
277–279, 281, 283, 285, 286, 302, 328,
329, 352, 353
Ryszewski Bohdan 29, 380
Rzadkowska Magdalena 373
Rzeziński Jan Kanty 64, 65, 77, 174, 272
- S**
S.K. 222, 353
S.P. 353
S.R. zob. Rodowicz Stanisław
Sadowska Jadwiga 14, 304, 305, 307, 378
Sadowska Krystyna 360
Saint Charles Louis Jacob de 55
Sajdak Jan 275
Salomon, biblijny król izraelski 19, 222, 335
Saloni Janina zob. Kulczycka-Saloni Janina
Sampolska Wanda 378
Sandecki Jan 26, 27, 306, 318, 378
Sadius Krzysztof 9
Sawicka Stanisława M. 211
Sawoniak Henryk 11, 21, 27, 29, 229, 233, 268,
312, 314, 315, 359, 360, 362, 372, 379, 383
Schlewig Samuel 9, 53, 54, 377
Schlezer Adolf Friedrich 53
Schlief Walenty 55
Schmid Melchior 40
Schneider Georg 21, 164, 174–177, 179–181,
186, 189, 194, 198, 209, 227, 228, 264,
300, 302, 309, 311, 312, 316, 318, 326, 327,
339, 353
Schönwald Samuel Teodor 54
Schott Andreas 9
Schreiber Ignacy 353
Schrettinger Martin 80, 165
Schroeder Artur 222, 353
Schultz Georg Peter 10
Schultze Walther 176, 236, 345
Schulze Alfred 264
Schwarz Christian Gottlieb 76
Sedlaczek Franciszek 199, 251, 353
Sedlaczek Stanisław 353
Šelkunov Mihail II'ič 179, 184, 306
Semkowicz Aleksander 124, 134, 137, 263,
275, 353
Semkowicz Władysław 201
Serejski Henryk Marian 345
Seweryn Stanisław 195, 353
Shakespeare William 180
Shaw Ralph Robert 21, 175, 353
Siemieński Józef 139
Sienkiewicz Jan Leon 73
Sierotwiński Stanisław 28, 329, 379
Simon Konstantin Romanovič 22, 41, 42, 46,
47, 182, 379, 381
Simon Konstanty Romanowicz zob. Simon
Konstantin Romanovič
Simon Ludwik 222
Sitarska Anna 25, 98, 125, 175, 177, 196, 283,
316, 361, 362, 366, 379
Skalska-Zlat Marta 12, 14, 23, 28, 36, 94, 102,
215, 279, 295, 297, 305, 318, 329, 373, 377,
379, 380
Skarżyńska Janina 167, 251, 353
Skrzypek Józef 353
Skubała-Tokarska Zofia 162, 165, 379
Skura Adam 368
Skwarnicki Marek 30
Słabęcka Danuta zob. Trawińska-Słabęcka
Danuta
Słodkowska Elżbieta 11, 29, 30, 107, 108, 110,
111, 113, 115, 118, 362, 379
Słowacki Juliusz 16, 62, 373
Smetański Jan 251, 353
Smoczyński Józef 353
Smolarz Jan 132, 379
Smolik Przeclaw 123
Smolka Franciszek 151
Sobčuk Volodimir 16, 373
Sobieszkański Franciszek Maksymilian 32,
94, 95, 171, 353
Sobolewski Ludwik 10, 66
Socha Barbara 296, 379
Sokołowski Stanisław 252
Sokół Zofia 29
Somov Nikolaj M. 179, 182, 183, 306
Somow Mikołaj M. zob. Somov Nikolaj M.
Sopikov Vasilij Stepanovič 46, 48, 51, 58, 62,
308
Sopikow Wasyli Stiepanowicz zob. Sopikov
Vasilij Stepanovič
Sordyłowa Barbara 379
Sosińska-Kalata Barbara 12, 23, 36, 47, 102,
364, 380
Sozański Antoni 60, 123, 353
Sójka Antoni 309, 362

- Speiser Anzelm 64
 Spencer Herbert 276
 Spychalski Jan 133, 136
 Spytkowski Józef 201, 380
 Srezniewskij Izmail Ivanovič 277
 Srezniewski Izmail Iwanowicz zob. Srezniewskij Izmail Ivanovič
 St.W. zob. Vrtel-Wierczyński Stefan
 Stalin Józef 300, 366
 Stanisławska Aleksandra zob. Kubicka-Stanisławska Aleksandra
 Stankiewiczowa Janina 135
 Starnawski Jerzy 8, 9, 61, 274, 277, 309, 363, 380
 Starowolski Szymon 8, 52, 53, 57, 77, 289, 291, 372, 376
 Stasiewska Maria 21, 184, 331
 Stasiewska Zofia 363
 Staszelis Maria zob. Małachowska-Staszelis Maria
 Stebelski Adam 345
 Stecka Beata 283
 Stefanowska Romana 134
 Stefańczyk Elżbieta 29
 Stegnerówna Leokadia 162
 Stein Henri 176
 Stemler Józef 162
 Stempniewicz Mirosława 132, 367
 Stempowski Stanisław 354
 Sternbach Leon 274, 275
 Sterzyński Tadeusz 29, 122–124, 127, 141–144, 147, 159, 165, 168, 174–176, 178, 181, 187, 217, 219, 228, 263–265, 267, 268, 278, 284, 285, 301, 302, 327, 354
 Stępniewska Danuta 115, 167
 Stoddart Adrian 53
 Stokes Roy B. 21, 180, 206, 209, 329, 354, 380
 Stolarski Antoni 151, 163, 167, 354
 Stolarzewicz Ludwik 230, 355
 Storch Heinrich 62
 Straus Stefan 272, 360
 Stroński Franciszek 65
 Stroynowski Hieronim 71
 Stróżecki M. 64
 Suchodolski Bogdan 216, 366, 380
 Suligowski Adolf 247
 Sulimowski Antoni 106, 355
 Sury Charles 101
 Swederski Walery 355
 Szajnocha Karol 11
 Szałagan Alicja 277, 383
 Szczełkunow Michał Ilicz zob. Šelkunov Mihail Il'ič
 Szczepańska Maria 355
 Szekspir William zob. Shakespeare William
 Szemplińska Jadwiga zob. Filipkowska-Szemplińska Jadwiga
 Szewczyk Elżbieta 296, 379
 Szkutnik Zdzisław 380
 Szperna Tadeusz 57, 58, 380
 Szromba Marian Stanisław 355
 Szulc-Golska Bożenna 355
 Szulkin Michał 195, 355
 Szwarz Andrzej 69, 369
 Szymiczek Franciszek 308
- Ś**
 Ścibor Eugeniusz 12, 249, 370
 Ślaski Bolesław 355
 Śliwińska-Zarzecka Maria 162
 Śliwiński Artur 69, 172, 173, 355
 Śniadecki Jan 59, 60, 70, 74, 355
 Śródka Andrzej 277, 284, 380
 Świdorski Bolesław 15, 26, 73, 80, 97, 277, 298, 368, 380, 381
 Świerkowski Ksawery 19, 20, 67, 126, 128, 134–137, 139, 140, 162, 173, 195, 205, 217, 268, 308, 338, 355, 360, 363
 Świerzowicz Jan 355
 Święcicki Hilarion 159
- T**
 t.s. zob. Sterzyński Tadeusz
 T.S. zob. Sterzyński Tadeusz
 Tadeusiewicz Hanna 25, 26, 115, 188, 278, 319, 360, 371, 377, 379, 381
 Tarasiewicz Joanna 371, 380
 Tarchalski Kazimierz zob. Hahn-Tarchalski Kazimierz
 Tarnowski Stanisław 274, 275
 Tatkiewicz Władysław 250, 334
 Taub Szymon 355
 Taylor Edward Fairfax 98
 Tazbir Stanisław 107, 383
 Tchorznicki Mieczysław zob. Mniszek-Tchorznicki Mieczysław
 Terlecki Tymon 221, 380
 Tobolka Zdeněk Václav 121, 176

Tokarska Zofia zob. Skubała-Tokarska Zofia
Tokarzówna Krystyna 281, 291, 292, 381
Tolckemit Alexander Nikolaus 9
Topolska Maria Barbara 83, 84
Torchalski Ryszard 27, 273, 381
Trawińska-Słabęcka Danuta 16, 65, 75–78,
381
Treichel Irena 12, 15, 25, 69, 272, 281, 360,
370, 379, 381, 382
Trithheim Johann 55
Troczyński Konstanty 19, 202, 203, 277,
28485, 329, 356
Trojański Jan Kajetan 78
Tropovskij Lev Naumovič 184
Tropowski Lew Naumowicz zob. Tropovskij
Lev Naumovič
Trzaska Władysław 187, 284, 335, 336
Trzeciecki Andrzej 8
Trzynadłowski Jan 15, 368
Turkowski Tadeusz 178, 375
Turowska-Bar Irena 137, 381
Twardowski Kazimierz 247, 265, 275, 277,
279, 280, 356
Tymieniecki Kazimierz 345
Tyszkiewicz Barbara 277, 285
Tyszkowski Kazimierz 126, 131, 135, 260

U

Ujejski Józef 130
Uklejska Maria 361
Ulanowski Bolesław 275
Ulewicz Tadeusz 201, 380, 381
Ungler Florian 19, 205, 223, 293, 349
Uniejewska Hanna 15, 30, 317, 318, 363
Urbańczyk Stanisław 381
Urbankowski Waclaw zob. Wolski-Urban-
kowski Waclaw

V

Viriville Vallet Auguste de 41
Vladimirovas Levas 85
Voigt Michał Waclaw 64
Volkelt Johannes 275
Vorstius Joris 175, 236, 243, 356
Vrtel Radomir 356
Vrtel Stefan zob. Vrtel-Wierczyński Stefan
Vrtel-Wierczyński Stefan 17, 19–21, 24–27,
36, 39, 40, 43, 44, 50, 52, 77, 90, 91, 96,
97, 100–102, 105, 108, 109, 111–114,

116–118, 120, 121, 124–130, 133, 135,
136, 142, 152, 154, 155, 158–161, 165,
170–172, 174–176, 178, 179, 183–185, 187,
188, 190–194, 199–201, 204, 206, 209,
210, 212–216, 218, 219, 221–224, 227, 228,
230, 231, 236, 237, 239–245, 247–249,
251, 252, 255, 257, 262, 263, 265–268,
273, 275, 277, 279–283, 286, 288–293,
297–299, 301–307, 309–319, 322, 324–329,
331, 345, 348, 356, 357, 359, 363–365,
369, 371, 374, 375, 378, 380, 381, 382

W

W.D. 153, 357
W.O. zob. Oszelda Władysław
Wachler Ludwig 86
Wachtel Marian Jerzy 195, 335
Walentyłowicz Maria 73, 381
Wallis Stanisław 149
Walo Maria 281, 381
Walter Frank Keller 181, 354
Warda Kazimierz 16, 62, 67, 71, 382
Warszewicki Krzysztof 8
Wartenberg Mściśław 275
Weinfeld Ignacy 193
Wermke Ernst 133
Werner Richard Maria 274
Węclewski Zygmunt 66, 71, 357
Wędzki Andrzej 16, 73, 382
Węgiński Andrzej 57
Wieczorek Witold 138, 382
Wierczyński Stefan zob. Vrtel-Wierczyński
Stefan
Wierzbowski Teodor 160
Więckowska Helena 15, 25, 61, 63, 68, 79, 80,
84, 153, 157, 159, 166, 211, 283, 289, 297,
329, 336, 368, 382
Wilczyńska Kazimiera 129, 139, 146
Wild Karol 67, 344
Wilgat Janina 29, 362
Winclawski Włodzimierz 382
Windakiewicz Stanisław 274
Wisnińska Elżbieta zob. Józefowicz-Wisnińska
Elżbieta
Wisłocki Władysław 18, 106, 160
Wisłocki Władysław Tadeusz 11, 17, 21, 29,
120, 123, 126–129, 134, 135, 137, 142,
149, 162, 191, 199, 201, 230, 233, 234,
244, 250, 252, 254, 256, 259, 263, 266,

277, 279, 281, 286–288, 309, 311, 316, 324,
328, 357, 358, 374, 381–383
Wiszniewski Michał 10, 73, 89, 93
Witkiewicz Kazimierz 358
Witkiewicz Stanisław 343
Witkowski Stanisław 275
Włodarczyk Jerzy 31, 65, 66, 77, 150, 162, 382
Włodarczyk Kazimierz 133
Włodarski Józef 53
Wojakowski Józef 153
Wojciechowska Janina 359
Wojciechowska Maria 210
Wojciechowski Konstanty 19, 202, 274, 276,
277, 283, 286, 328, 358
Wojciechowski Tadeusz 275
Wojtkowski Andrzej 133, 135, 136, 255, 257,
358
Wolff August Robert 18, 333
Wolfstieg August 272
Wolski-Urbankowski Waclaw 252, 358
Wolter Edward 272
Wołosz Jan 29, 376
Woźniak-Kasperek Jadwiga 14, 15, 29, 229,
295, 323, 330, 365, 382
Wójcik Ewa 383
Wrona Grażyna 383
Wróblewski Adam 31, 121, 380
Wundt Wilhelm 275
Wyka Kazimierz 93, 366, 369

Z

Z.C. zob. Ciechanowska Zofia
Zainer Günther 63
Zajączkowski Stanisław 293
Zajewska Anna 29, 311, 362
Zakrzewski Stanisław 275
Załogiecki właśc. Załoziecki Karol
Załoziecki Karol 73, 381
Załuscy, rodzina 11, 12, 46, 372
Załuski Józef Andrzej 9, 10, 55–57, 87, 203,
231, 241, 358, 365, 369
Zamoyski Tadeusz 374
Zarębska Honorata 383
Zarzecka Maria zob. Śliwińska-Zarzecka
Maria
Zasadowa Hanna 139, 316, 362, 380

Zaskilniak Leonid 11, 383
Zawadzki Józef 46, 62, 375
Zdobnov Nikolaj Vasil'evič 21, 23, 48, 182,
254, 359, 383
Zdobnov Mikołaj Wasiliewicz zob. Zdobnov
Nikolaj Vasil'evič
Zdzitowiecka-Jasieńska Halina 63, 173, 193,
359
Zembrzusi Michał 335
Zieleniewski Kazimierz 133
Zieliński Józef 257, 359
Zieliński Kazimierz 360
Zieliński Stanisław 193, 359
Zienkiewiczowa Flora 167
Živny Ladislav Jan 21, 24, 37, 39, 47–50,
97–99, 121, 136, 146, 156, 158, 163–165,
171, 176–179, 182, 186, 187, 194, 197, 302,
305, 311, 327, 352–354, 359, 370, 372
Živny Władysław Jan zob. Živny Ladislav Jan
Zlat Marta zob. Skalska-Zlat Marta
Znajomski Artur 11, 27, 29, 230, 233, 256,
257, 259, 317, 363, 375, 383
Zwoński Bogumił 370
Zybert Elżbieta Barbara 31, 378
Zygmuntowicz Zygmunt 343

Ż

Żarnecka Zofia 167
Żarnowska Anna 69, 369
Żbikowska-Migoń Anna 9, 12, 28, 35, 36,
39–41, 49, 51, 54–56, 61, 68, 71, 74, 78,
80, 83, 86–88, 90, 91, 94, 208, 214, 215,
279, 297, 377, 380, 383, 384
Żeromski Stefan 281
Żgutowicz Ewa 23, 185, 384
Żmigrodzki Zbigniew 12, 83, 181, 253, 314,
316, 360, 362, 370, 378, 381
Żmijewska Teresa 23, 47, 384
Żuchowski-Dunin Włodzimierz 359
Żukotyńska Beatrycze 138, 254, 260, 261,
278, 279, 282, 328, 359
Żukowski Szymon Feliks 84, 174
Żurawicki Seweryn 304
Żurowska Wanda zob. Żurowska-Górecka
Wanda
Żurowska-Górecka Wanda 17, 21, 233, 234,
248, 249, 259, 278, 279, 282, 328, 359, 381

The theory of bibliography in the Second Polish Republic

Abstract

The dissertation entitled *The theory of bibliography in the Second Polish Republic* provides information on the phenomenon that occurs during the time of the formation of the theoretical basis of bibliography. The work has been aimed at describing the evolution of the theory of the discipline of bibliography. Therefore, the elements of knowledge about bibliography were searched in the works of the first Polish bibliographers to focus on the influence of European trends on the crystallization of the theoretical bibliographical thought and the creation of the centres providing schooling in this discipline in the 19th century in the territory of the Republic of Poland (Krzemieniec, Kraków, Warsaw, Vilnius). It has been pointed out the potentiality of the flourishing of the theory of bibliography in the interwar period, and the contribution of the Bibliographic Institute of the National Library and the Association of Polish Librarians (including congresses of librarians) to the discourse on the subject. The plan, which actually did not achieve its implementation, for establishing the Polish Bibliographic Society, as well as the lecture activity of the local groups of the Association of Polish Librarians in the field of bibliography have been characterized, and bibliography considered as a subject taught in higher schools, secondary schools and during library courses has been discussed. The subsequent chapters comprise the analysis of the theoretical statements by representatives of Polish science (including, among others, Ludwik Bernacki, Leon Bykowski, Kazimierz Dobrowolski, Adam Łysakowski, Zygmunt Mocarski, Jan Muszkowski, Kazimierz Piekarski, Mieczysław Rulikowski, Stefan Vrtel-Wierczyński), in which they acknowledged bibliography as a practical and supplementary field of knowledge (however they did not decide whether it was an independent discipline or part of bibliography), and as a research method. What is another issue addressed in the work is the subject of bibliography, its methods (bringing the concept of bibliography closer to critical bibliography and analytical bibliography), relationships with other fields of knowledge (mainly with the history of literature), typologies of bibliographic lists, and the theory of the types of bibliography (general bibliography and special bibliography, i.e. relating to disciplines and issues, region, contents of magazines). In addition, the work presents biographies of a group of theoreticians of bibliography, with special emphasis onto educational centres, subjects of their studies, their professional work and the first domain of their postdoctoral degrees. The final part of the work contains the analysis of citations of theoretical publications from the interwar period in textbooks, manuals and monographs published after 1945, the results of which show that there was little interest in the reception of pre-war materials.

Redaktor
Joanna Szewczyk

Projektant okładki
Marek J. Piwko

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Lidia Szumigala

Łamanie
Bogusław Chruściński

Copyright © 2018 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3337-3
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3338-0
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 25,25. Ark. wyd. 34,5. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: "TOTEM.COM.PL Sp. z o.o." Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

ISSN 0208-6336
Cena 28 zł (+ VAT)

Więcej o książce

ISBN 978-83-226-3338-0

9 788322 633380

